

Telegraful Roman

Abonamentul:

Pe un an 32 coroane.

Pe șase luni 16 cor. — Pe trei luni 8 cor.

Corespondențe

să se adreseze Redacției «Telegraful Român», Strada
Măcelarilor Nr. 45. — Scrisori nefrancate se refuză. —
Articolele nepublicate nu se înapoiază.

Prețul Inserțiunilor, după învoiajă**Abonamentele și inserțiunile**

să se adreseze Administrației ziarului «Telegraful Ro-
man», Sibiu, Strada Măcelarilor Nr. 45.

Bălgard

(S) Pe când ajunge numărul acesta în mâinile cititorilor, reprezentanții naționale noastre române vor fi în Bălgard în biserică Domnului, când: «Mântuire a trîmisi Domnul potporului său».

Veacuri de-arândul am strigat cătră Domnul în năcazurile românești: «Doamne al puterilor, fii cu noi, căci pe altul afară de tine ajutor într-ne cauzuri nu avem». Si Dumnezeu și-a trimis față spre noi.

De aceea ne vom aduna în biserică noastră, în vechea noastră mitropolie din Alba-Iulia, și vom înălța cătră Domnul înimile noastre, cuvințe de mulțumire vremi trimite spre cer, căci «ce vom răspăti Domnului pentru toate cete a făcut nouă?»

La anul 1648 era în scaunul mitropolitan un bărbat cucerinic, smerit, chemat a conduce biserică românească. Legat de mâni și de picioare în cătușile și obezile celor 15 puncte, mitropolitul de atunci, *Simeon Ștefan*, s'a stiu înălțat peste vremuri și să enunțe unitatea noastră în limba. La anul 1648 s'a tipărit pentru prima dată în limba noastră românească sfânta *Scriptură*, spunând în cuvântul de introducecere:

«Acasă încă vă rugăm să luaiți aminte, că românii nu grăiesc în toate (ale) întărui chip, încă nici într-o toată întărui chip, penitru că nu văd în totuști și scări nu se înțelegă toți... Bine, stim, că cuvințele trebuie să fie ca banii; că banii aceiai sănt buni, căci umbilă în toate jările; și că cuvințele acelea sănt bune, cari le înțelegă toți!»

La Bălgard s'a făcut astfel unirea în limbă a tuturor românilor resorați prin multe jări. Tot în Bălgard se săvârșeste unirea noastră, a tuturor românilor sub o singură stăpânire națională.

1648 este anul cu limbă unitară, 1918 este anul unirii politice naționale a tuturor românilor. Căchini și jale, căte valuri de amărăciune în răsăEMPLUL acesta!

Dar ne-am mai intărit noi cu Bălgardul. După anul cu lumina din «Predoslovia» lui Simeon Ștefan, au urmat ani întunecuitori, anii robiei noastre trăpuși și sufletești, anii de răsboiere între noi, care ne-a desbințit în două cete vrășnăse. E blâstăm anului 1698.

A urmat apoi anul 1784 cu roata cea mare, în care au fost sfârmâți și buclăți și dreptul Horia și tovarășii săi.

In fină a venit urașul răsboi și ni-a adus răspăti jefelor de sângie: libertatea națională, unirea națională noastră. Din măcelurile răsboiului cumplit de 4 ani a răsărit viață, a răsărit soarele libertății...

Ridică împrejur ochiile tăi, neam românesc, și vezi că a sosit ziua

mântuirii, iată s'au adunat ca niște făclii de Dumnezeu luminate, dela apus și dela mează-noapte, și dela mare și dela răsărit fiii tăi. Neamul românesc este azi la un loc, și în biserică românească din Bălgard fiii tăi toți cu un gând, toți cu un glas, toți cu înimă slăvesc prea cinsit numele tău.

Mărire lui Dumnezeu, care a ascultat graiurile părintilor noștri, graiurile noastre ale celor de azi, și ni-a trimis această zi de praznic!

Fii salutăți voi, aleșii neamului nostru, intruți ați în vechea noastră metropoli, pentru a proclama unitatea noastră națională și politică.

Preții noștri vor aduna poporul în bisericilele umile, le vor spune ce să întâmpâlă în Bălgard, Duminecă în 18 Noemvrie, vor spune, că se proclamă unitatea noastră națională.

Si de aici încolo vom fi: o turmă și un păstor.

Si trupului ciuntit să-i faci adaoas: Frumosul cap ce și-a lăsat locașul Sub bărdă nemiloșii călări Dorește să-și alocă între-aia săl...

Si tu cucerincă vălidică Sava, Bogat în fapte și 'n dureri statonice, Ce 'n Vinj în temni' și băut otrava Sabătelelor schingiuiri, și spornic în îndărătea-ți aşteptă al slava Din urmă, ne privești din ceruri dornic, Si bland te 'noroci pe plăurile-acese Cu Simon Stefan și cu foreste.

Dar voi ce stați înfrigăriți afară La poartă, Horia, Cloșca și Crișan, Cu fruntea crăta, cu privirea-amara? Bogat sănghu nu s'a scurs în van. Privili în largul pinelor hotără: Trezit din morți norodul nos't săram Cum vecinica-i dreptate și cere-acușă Zdrobind robă, lanțu și cătușă...

Desprindești-vă trupul de pe roate, Se va 'ntruna din nou sfârmatul os, Caci siuflul te va 'nchegă pe toate... Bălgardul wă așteptă vioros Si 'nsăpmântat, de groază 'spet scoate, Mușcaji cu dintii spitele, și jos întoarcere-vă între noi, cășteaptă Poporul încă judecată dreaptă!

Iar dacă îadul s'a jurat să fie Potrivnic cruncă dreptăjii, et tot una... Din nori vom sunge fulgerul, să vie Pentru-a ţeca din temeli minciuna Care-a clocit la noi de anii o mie: Lua-vom frajă orcanul și furtona Si brațele în flăcări le-om încinge Pentru-a 'nălță dreptatea și-a învinge...

O vis de veacuri, ce-ai adenitem Atâțea minți aprinse spre lumină Si-atâțea inimi largi ai incăzit Cu focul sfânt al dragoșei: ce piină De hăr și-a fost ființa 'n chiu cumpălit, Sub mașteră 'njosire fară vîna Pe care 'naintașo-i o îndură Sub groznic' apăsare seculară...

Cheamă de-a muncii neînălțate vrere Ajă lăpădat a gropințelor scanduri Luminitorii ce neamul fară văcere: O řinca, Maior, Căin — și negre gânduri Ce-au tulburat a inimi putere Cu-otrava desnădejdi 'n multe rânduri, Le spinările cu 'nțelepicuina mintii Si-avânt ceresc împriumată credință,

Dar nu, siragul nu se 'ncheie încă, Ai celor 'să vreau dreptul la viață Încătușați de-a veacurilor stâncă... Avramie lancu, tu pășești din ceață Ce ochiu-adânc ca marea cea adâncă, Iar suflet guriu tale-i ca de ghiajă, Si ne'mblâzintă te zbiți din loc în loc Viteză capitan fără noroc.

Noi deslușim săbăticul tău vaier Si doina ce ai schimbă 'n uragan, Când impletind al vremii aspru caier Ne cercezi năprănicie de an, Si canticel, ca șiueră în aer De păcură, pucioasă și căran, Ti-ai zugrăvit din visul lor urmașii Ce-aproape aud cum își vibrează pași.

Închinare

de I. Broșu

Marei adunări naționale din Alba-Iulia

Ca la un semn trezală adunarea, Cuvințele pe buze grăbitice mor, Si stăvilit 'n piept s'opri cântarea; Când desprinzându-se ca dintr-un nor De păclă, tot mai împede — arătarea

Si urfaș regi înfață tuturor:

Si sărăund cu cehală împreună Râsăr figuri uitate și s'adună.

Cu strajnice toiege 'n mâni, păstorii De turme, porogând din surii munți, Ce-a stat la scu cu stelele și norii, Înălț' soare mandrelle lor frunți, Sub scară sapău' viru fulgeratorii Si-apriniș ochi, iar pletele căruși Unduitorul mătesă și-o resfiră Cu schințele de argint și de porfiră.

Mosnegi și juzi cu bărbii încărăunțite Din Hatęg, Făgarăș și Severin Își tăie drum cu doruri înțepte De lungile-șteptări, și alături vin Cu suflare de-avânt însuflețite.

Si sfânte gânduri pieptul nostru i plin

Cucerincii voievozi de atâtădă

Purtând pe frunzi credință adâncă săpătat!

Dar ce îtor din besnișă îi ființă Si șopte de chemare să se desprind?

E zugrăvit 'n ochi poate căină,

Ori înima 'n văpăie lo' apind

Curățan, desnădejde, sau credință?

Vitej, ce veacuri grele-ai stat, dorind

Să regăsii superbul cub, din care

Pornit-ai trișu, cu ochii duși în zare...

O Dragoș, vânători de lupi și cîute,

Ce-ai plâns amar, fugind din Maranapse

Si-adulmenind poteci necunoscute

Cu piscul frate și cu codrul gureș,

No-ai părăsit, ducând alături sute

Din cei mai, dragi, în ne'mblâzintă și jures

Râsăi pe culmi în zbor, și 'nălătur dealul,

Ca să cuprinzi bătrînul Ardealut...

Si tu, o Negru-Vodă, scump văstar

Din Basarabi, ce-ai părăsit pământul

Strămoșul, să 'ntemeizei altar

De pomene pentru Domnul sfântul,

Lăsându-ne o mânăstire 'n dar:

N'ai dat uitări o elipsă jurământul

Facut când ai trecut peste hotără,

Ca să revii din Argeș la noi iară.

O slavă vouă umbrelor mărete

Care-ai descins să strângăti la săn frajă,

Si roatoie iurg de sânge cald din rană

Pricinuite de haine măini

Si de-ascuști de sulță vîcăneană...

Si-trupul tău cel încolțit de căni

Si profanat, și înima sărmănată,

Carea-a zăcut atâtadea săptămâni

Nelngropătă, 'nvolturătă 'nvie

Spre fapte mari de nouă viteje.

Erou fără păreche, ce răpus-ai

Cu brat de otel ostiri năvârlitoare,

Si zori de viață nouă cu adu-

Nidjești mutate care 'n veci nu moare,

Si 'n pieptul nostru idealul pus-ai...

Te 'norici semet și 'nămerit, tu soare

Nepotolit al marilor dorințe

Ce-ne-a chemat cu-atâtea vîr credință...

Posomorât, tu n'ai găsit răpaos,

Nici tihăna 'n împărțirea cu vrăjimul

O săvârsire, răsăritind din caos

Te 'noroci setos, să-ți regăsești sălașul,

Nu simți chemarea sfântă de fanfară
Tu care dormi tăcut și solitar!
Săguan cu alii Lazar vino-afără!
Te-apropii cu pasul larg și rar,
Covântul tău va face să tresără
Pe cei îmsetoși de sfântul hăr
Ce gorjându-se din lumile dreptății
Trup s-a făcut pe cîmpul libertății...

Vor străju la pragul criștiei tale
Superbiul leii de bronz ce te-ocrotă
Spordin adâncul păcii secularele,
Ca ceară a fău focul perira
Vrăjăștii cruzi, și-îrmioase triumfale,
Cei cari te-așteaptă înstrună pe lîră,
Când vesel surzându-ne norociul
Sosi-vei între-a tăi să și cauți locul.

Incepînd prezentul cu trecutul
Prin gura noastră morți-jumă grăiesc
Cu glas de vîtor: ei ne sunt avutul,
Și ce-au statuit acunum de duse...
Iar duhul lor divin ce ns-a fost scutul
Comarcă după cuprinșul sufletește,
Năvalnic zicuindu-ne avântul
In foc și n' fulger ne prefacă căntul...

Gaz. Pop.

Jurământul ardelenilor și al bucovinenilor

In ziua de 8 iunie 1917, regimenele ardeleani au făcut jurământ de credință regelui Ferdinand și guvernului României, la îca se despre sărbătoarea aceasta

Galata Noi:

Ziua de 8 iunie 1917, poate fi considerată pentru noi, români, ca ziua premergătoare zilei acelei mari, a unrel tutorei românilor sub un singur sceptru, acel al Regelui loial, al Regelui Ferdinand, regele tutore românilor. 8 iunie este ziua în care după securgea o de 60 ani, să s'ară în întregime, astfel solemn al unității politice, a celei de peat rază a limbii latine. Solemnitatea cu care s'au realizat astfel, făurite numai în principiu, la 1850, face ca ziua de 8 iunie să rămână neuitată în istoria regenerării poporului nostru.

Iată cuvîntările prin care s'a proslăvit aceasta mărejă acțiune:

Cuvântarea d-lui N. Iorga

Frații ostași intrați în luptă pentru România!

Ați venit săci ca să faceți, împreună cu tovarășii voștri din oastea noastră, România cea nouă, pentru care sănăti gădu să aduceți prisosul acumpă la săngelul vostru; România cea nouă, pe care aveți să coborâți numai pe pământul care vi se cuvine nouă și nouă. Căci de fapt această Românie mai mare este îndeplinită încă de acum, odătă ce se găsește în sufletele voastre, în voința voastră nebună. Aceasta este toatea lucru cel anii în faptele pe care le îndeplinește un popor să crede și să vrea.

La fapta ați venit, și de aceea vă primim cu bucurie. Cu multe cuvînturi, fiindcă niciodată prin cuvînturi nu s'au înțeleseță, ci tocmai prin ele au pierită după dușmanul împotriva cărora ne-am ridicat cu toții. Austria și maghiari trușați nu vor pieri numai pentru că brațul lor n'a fost în stare să poarte o luptă pe viață și pe moarte, ci pentru că s'au lăsat, copleșită sufletește de minciuna pompoasă a cuvîntelor. Se vor fi uciși singuri, strivindu-se de zădărnică lor.

La fapte ne-am mai întâlnit. De căte ori un lucru bun a ieșit din legăturile noastre, este că am fost tovarăși la fapte. Ce dovedă mai bună poate de acestea de căt viață acelui strămos înainte chilului de aramă și căruia veți fi trecut vîndicăci, iata Stefan bătrânul. El v-a fost Domn nouă, Bucovinenilor, că și nouă celor de aci. Doar a avut în stăpânirea lui și Ardealul în pările Bistrițe, cetatea Ciculului și în mijlocul celor voasne ardeleni, Cetatea de la Balta. A poruncit acolo și, când trușașul crăi, fețorul de mamăungurescă și de voinic român, Matiaș

Corvinul, a rătăcit pe aici încercând să-l zdorească, să ales cu se ce se alege toată această spurițincie nemtească, turcească, bulgarăescă și ungurescă de suntem sănăpădi, alegrându-se cu săgeata Valahului în spinare. Veți porni mări, și tu unde: în locul unde mamele și soțile voastre blăstâna pe asupitorii, lângă valoare pustie de unde a plecat ostosul, precum în România noastră năvalidă, aceasă săracie, aceasă apăsare, aceasă jale și păgăire ne așteaptă pe noi pribești, spre a le răspunde.

Nă se străngem toate puterile pentru

Presă străină și losikafalva

Sub titlul de «*atrocități maghiare*» se publică în marele ziar francez *Matin* o telegramă despre cruzimele ne mai pomentești săvârșite la Giurăcu (losikafalva), unde au fost arși pe rug țărani români, impușcați de unguri.

Găzeta din Viena, *Arbeiterzeitung*, asemenea a publicat cazul acesta, de care se rușinează până și presa dela Budapesta.

Pentru orfelinat

Au intrat la cassa arhieeczezană cu discul la *«Ziua Crucii»*:

1. *Agnita 553 cor.* Au esclat parohile: Altjina, Cincul-mare, Iacobeni, Măgărei, Vârd, Vesed.
2. *Săliște 406 cor. 44 fil.* Au esclat parohile: Aciliu, Gurăraului, Săliște și Vale.
3. *Târnava 245 cor. 20 fil.* Au esclat parohile: Lăslău român, Bahnea, Sânbenedic.
4. *Treiscaune 471 cor. 88 fil.* Au esclat parohile: Covasna, Intorsura Buzău, Budila, Chezdimă-tănuș.

Ordinul unui general francez

Comandantul armatei aliate, generalul Berthelot, întrărând pe teritoriul României, a dat tutore autorităților militare și civile de pe teritoriul ocupat de germani, ordinul următor:

Cu voia Majestății Sale Regelui ordin tutore autorităților militare și civile aducăre la îndeplinirea unrmătoarelor măsuri:

1. Prefeci, procurori, ofițeri de jandarmă și primari vor asigura liniste și ordine, formând cu oamenii chemați sub armă și pușcă sub comandă ofițerilor de rezervă posturi de pașă. Se vor aresta imediat toți agitațorii. Se vor pun sub supraveghere toți supuși germani, unguri și austriaci.

Se vor afișa imediat proclamațiile regelui, guvernului și ale mele.

2. Se va face să dispără orice urmă a fostei ocupări și administrației întrinse. În același se vor distruge toate inscripții germane, ungurești și bulgărești. Se vor scoate din circulație stocurile de mărci postale și fiscale ale fostei administrații întrinse.

3. Se vor stabili în fiecare localitate comunități municipiale și în rezedințele judecătoriei comisiuni regionale pentru control și asigurarea hrănirii poporului.

4. În regiunile petrolierice se vor înființa comisii pentru supravegherea și controul extracției și lucrării petroliului. Toate producsei petrolierice se consideră ca rezchizionate în mâinile deținătorilor actuali.

5. Se va impiedica ieșirea din țara și orării produse de hrana, îmbrăcamințe, petroli, lemne etc.

6. Se vor restabili în cel mai scurt timp toate comunicările (căi ferate, șosele, linii telefoniice și telefonice). În acest scop se vor concentră oamenii de vite și se vor organiza în echipe de lucru sub ordinea ofițerilor de rezervă.

7. Procurori și judecătorii de instrucție vor face constări de toate drăgușările și violările de drept făcute de dușman și vor înainta de urgență dosarele.

8. Medicii vor raporta prin prefectii stării sanității, precum și nevoiele de medicamente.

9. Se va impiedica ieșirea din țară și serviciu zilnic de curieri între toate prefecturile și cartierul general al armatei la Giurgiu.

10. Până la nouă dispoziții fixez cursul schimbului de 100 franci = 140 de lei.

11. Aceste dispoziții rămân în vigoare până la dispoziții ulterioare ale guvernului român.

El se vor afișa în toate orașele și satale.

La Bălgadul nostru

Toți români de pe aceste plăuri să-și dea întâlnire în ceteata vestită a Bălgadului de ADUNAREA NAȚIONALĂ de Duminecă, în 1 Decembrie n. (18 Noemvrie v.) 1918.

Stirile zilei

La Bălgă limbă românească. După treizeci de ani, în care guvernele ungurești prin abuz și forță, au înlocuit la liceul din Bălgă limbă noastră prin cea maghiară, episcopul de Oradea mare, Demetru Radu, a luat măsuri pentru a se reintrodusă limba română ca limbă de propunere la această școală, ridicată cu bani românești.

Socialiștii români. Toate unelele dela Budapesta din săptămîna vîrbită între partidul social-democrat român și Comitetul Național, năi izbutit. Maghiarii din Budapesta credeau, că munca lorănească română va fi pe mai jos de multitorice altor.

Advocații români. Consiliul Național Român Central aduce la cunoștință în mod oficial tutore avocaților români din Ungaria și Ardeal, că fără să și sistese exercitarea practicei de avocat, să nu refuze depunerea jurământului pe republică și conștiința maghiară.

Dilegitorii pentru Constituția dela Bălgă aleși în comitetul Sibiu, *Sibiu cercu I*. Dr. I. Buc, Dr. L. Borca, Dr. S. Dragomir, Dimitrie Comşa, Teodor Doboi, *Sibiu cercu II*. Nicolae Ivan, Dr. I. Fruma V. Tordăjanu, R. Bucșa, și N. Simion. *Cercul Cisnădiei* Dr. I. Petruș, Dr. V. Stan, Dr. N. Regman, Dr. I. Broju și Dr. R. Cândea. *Cercul Noișorulicăi*: I. Lăpădat, Dr. N. Bălan, I. Hida (captan) I. Petruș (locot) V. Costanținescu. *Cercul Săliște*: Dr. Petru, Dr. Cupu, Dr. Soră, N. Stefăne și Herța.

Ultima trupa germană au părăsit România abea Joi, în 28 I. c. în săptămîna ce vine este vorba să părăsească în următoarele zile.

† Aurel Crâciun. Părinții de dupre aducători în cunoștință tutore rudenilor profesioniști și cunoscători, cum și multul poporului, frate, cunună și nepot, *Aurel Crâciun* comerțiant după un morb foarte scurt a început din viață în 25 Octombrie a. c. într'un spital de pe frontul italian, în frica vieții de 21 ani.

Mediaș, 28 Noemvrie 1918.
Fie-în somnul lin în pământ străin! Jalia famile.

Târg de țără se înne la Ordășie, Marți în 3 Decembrie n.

Internat. Printul Leopold al Bavariei și generalul Hofmann, care participase la trăsătive de pacea dela Brest-Litovsk, au fost deținuți la Kiev pentru a fi internați.

Acte prioritățile la răbobl. Se vestește din Viena, că în curând se vaince acolo publicare actelor în legătură cu porința marelei răbobl.

Marșul legionarilor români, text de I. Bross, muzică pentru voce (cor unison) și pian de Timotei Popovici, a apărut în tipar. Prețul unit ex. este 5 cor plus porto 30 bani. Se capătă la autor în Sibiu, strada Cisnădiei 7 și la librăria arhieeczezană.

Cărți și reviste

Calendarul Arhieeczezan. A ieșit de sub tipar *Calendarul Arhieeczezan pe anul 1919*.

Cuprinde, ca și cel din anul trecut, lucruri interesante de citit și îndrumări de folos: Povestiri din cele mai frumoase, istoriile, anecdote, gume, versuri.

Ești împodobit cu patru chipuri ale bărbătesc, noștri răposăți în vremea răboblui.

De vânzare la *Librăria Arhieeczezană* din Sibiu: Pretul: 2 cor, 50 fileri (sau 20 fili). Ediția cu *gemanism* costă 4 corone (sau porto 20 fili). Este astăzi cel mai căutat calendar românesc.